

SÕNNIKUANALÜÜSID JA NENDE VAJALIKKUS

JAAN KANGER

11. aprill 2013

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfondi
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord

- Kui ettevõttes on sõnnikuhoidla, korraldab taotleja teise kohustuseaasta 31. detsembriks «Veeseaduse» § 262 lõike 1 kohase sõnnikuhoidla kohta sõnnikuproovi saatmise akrediteeritud laboratooriumisse sõnniku kuivaineprotsendi ning kogulämmastiku, vees lahustuva lämmastiku, kogukaaliumi ja kogufosfori sisalduse määramiseks.

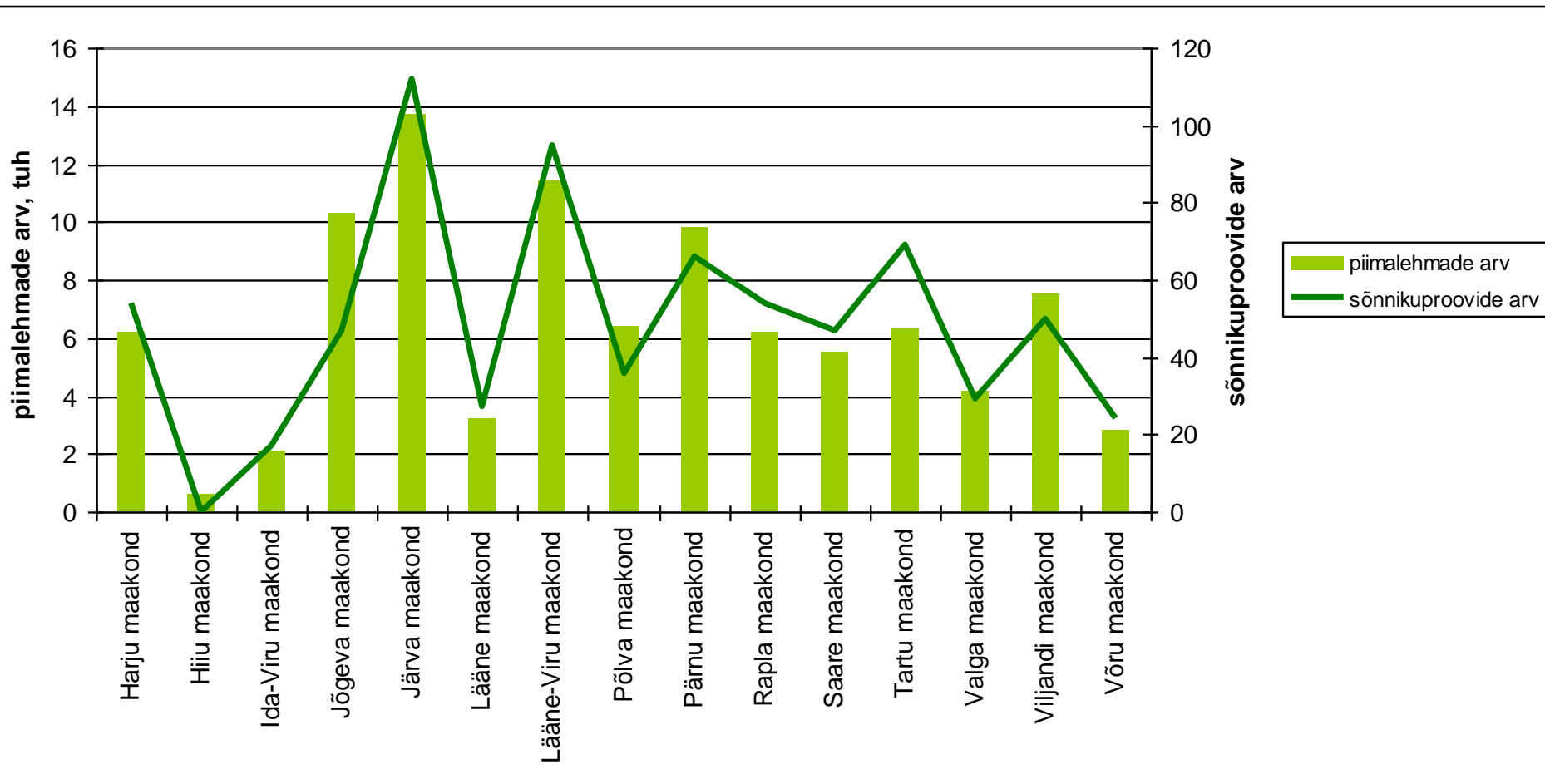
Veeseadus

- (1) Kõikidel loomapidamishoonetel, kus peetakse üle 10 loomühiku loomi, peab olema lähtuvalt sõnnikuliigist sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla.

Sõnnikuproovide andmebaas

- 751 lüpsilehma-, 36 lihaveise-, 29 noorkarja-, 147 sea-, 34 kana-, 15 lamba- ja 5 hobusesõnniku proovi
- Kogutud proovide hulgas oli ka 4 naaritsa-, 3 rebase-, 2 kitse- ja 2 vutisõnniku proovi.

Piimalehmade ja analüüsitud sõnnikuproovide arv maakonniti

Sõnnikuliikide jaotus

- Andmed grupeeriti looma- ja sõnnikuliigi järgi arvestades põllumajandusministri määrust nr 85 Sõnniku koostise nõuded, kus jaotus toimub kuivainesisalduse järgi järgmiselt:
  - vedelsõnnik ehk veega eemaldatud sõnnik – kuivainet $\leq 5-7,9\%$;
  - poolvedel ehk allapanuta sõnnik – kuivainet $8,0-19,9\%$;
  - tahe ehk allapanuga sõnnik – kuivainet $\geq 20\%$
  - sügavallapanuga sõnnik – kuivainet $\geq 25\%$

Taimetoiteelementide sisaldus lüpsilehmade sõnnikus

Sõnniku liik	Toiteelementide sisaldus, kg/t				
	NH ₄ -N	Kogu N	Kogu P	Kogu K	Proovide arv
Vedelsõnnik, KA* 3-10,9%	1,4	3,0	0,6	2,1	215
Poolvedel e allapanuta sõnnik, KA 11-19,9%	0,7	4,3	1,0	3,0	347
Tahe sõnnik, KA 20-24,9%	0,6	5,3	1,2	4,0	113
Sügavallapanuga sõnnik, KA >25%	0,3	6,0	1,4	5,2	67
Virts, KA ≥0,6	0,9	1,2	0,2	1,5	9

Taimetoiteelementide sisaldus lüpsilehmade sõnnikus piimatoodangu järgi

Sõnniku liik	Piimatoodang t/a	Toiteelementide sisaldus, kg/t			
		NH ₄ -N	Kogu N	Kogu P	Kogu K
Vedelsõnnik, KA 3-10,9%	<7	1,2	2,6	0,5	1,8
	>7	1,5	3,1	0,6	2,2
Poolvedel sõnnik, KA 11-19,9%	<7	0,6	4,1	0,9	2,8
	>7	0,8	4,5	1,0	3,3
Tahe sõnnik, KA 20-24,9%	<7	0,7	5,4	1,1	3,6
	>7	0,6	5,3	1,2	4,2
Sügavallapanuga sõnnik, KA >25%	<7	0,2	5,5	1,4	4,2
	>7	0,4	6,5	1,5	6,2

Taimetoiteelementide sisaldus looma- ja sõnnikuliigi järgi

Loomaliik	Sõnniku liik	Piimatoodang, t/a	Taimetoiteelemendi sisaldus, kg/t				Proovide arv
			NH ₄ -N	Kogu N	Kogu P	Kogu K	
Lüpsilehm							
	vedelsõnnik ka 3-10,9%	<7	1,2	2,6	0,5	1,8	40
		>7	1,5	3,1	0,6	2,2	173
	poolvedel e allapanuta sõnnik ka 11-19,9%	<7	0,6	4,1	0,9	2,8	183
		>7	0,8	4,5	1,0	3,3	155
	tahe sõnnik ka 20-24,9%	<7	0,7	5,4	1,1	3,6	41
		>7	0,6	5,3	1,2	4,2	72
	sügavallapanuga sõnnik ka >25%	<7	0,2	5,5	1,4	4,2	31
		>7	0,4	6,5	1,5	6,2	32
Lihaveis							
	poolvedel e allapanuta sõnnik ka 11-19,9%		0,4	4,5	1,2	4,5	15
	tahe sõnnik ka 20-24,9%		0,3	5,2	1,0	5,4	14
	sügavallapanuga sõnnik ka >25%		0,1	5,5	1,1	5,4	7
Noorkari							
	poolvedel e allapanuta sõnnik ka 11-19,9%		0,6	4,0	0,7	2,5	16
	tahe sõnnik ka 20-24,9%		1,1	5,2	0,7	2,3	7
Sead							
	vedelsõnnik ka 3-7,9%		2,9	4,1	0,9	1,6	68
	poolvedel e allapanuta sõnnik ka 8-19,9%		3,1	6,6	2,3	2,4	30
	tahe sõnnik ka 20-24,9%		1,5	7,0	3,4	4,5	5
	sügavallapanuga sõnnik ka >25%		2,4	8,0	2,5	3,6	8
Kanad							
	poolvedel e allapanuta sõnnik ka 11-19,9%		4,6	13,4	4,1	5,9	7
	sügavallapanuga sõnnik ka >25%		5,3	22,8	7,6	10,0	27
Hobune							
	sügavallapanuga sõnnik ka >25%		0,6	6,3	1,2	5,4	5
Lammas							
	sügavallapanuga sõnnik ka >25%		0,7	8,2	1,8	8,7	10

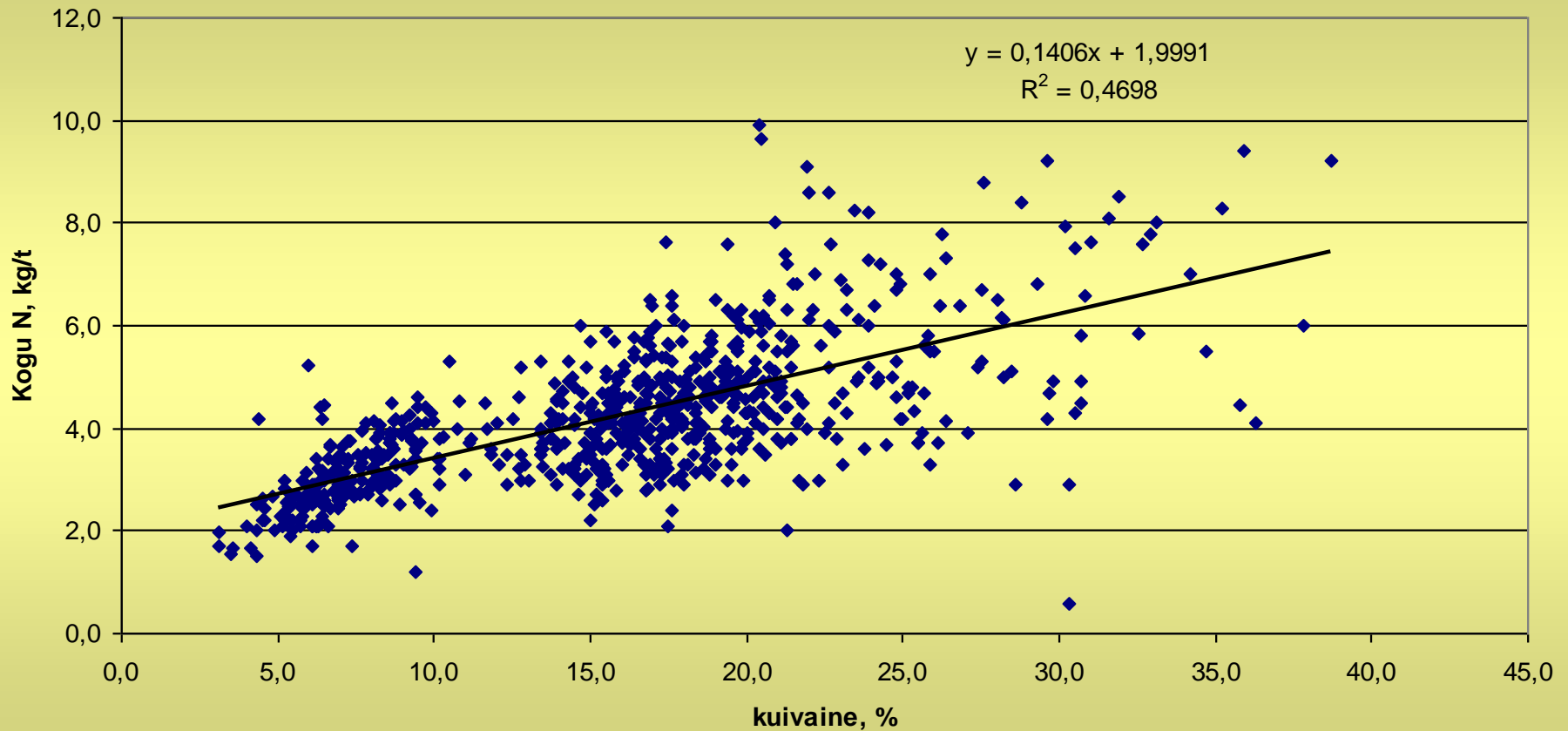
Ettepanekud

- Kuna taimetoiteelementide bilansiuuringud on näidanud, et kaaliumibilanss jääb optimaalsest tasemest allapoole ja väetamispraktika heintaimede väetamisel põhineb suures osas vaid lämmastikväetiste kasutamisega, siis võiks lisada põllumajandusministri määruse 1.01.2010 nr 51 lisasse 1 „Väetusplaan” ka erinevate sõnnikute kaaliumisisaldus, et tootjal oleks võimalik jälgida ja arvestada ka kaaliumibilanssi oma majapidamises.
- Kuna sõnnikuproovide arv kuivainesisalduse vahemikus 3-5% oli küllaltki suur ja suuri erinevusi toiteelementide sisalduses võrreldes proovidega, mille kuivainesisaldus jäi vahemikku 5-10,9% ei täheldatud, siis tasuks kaaluda võimalust ka madalama kuivainesisaldusega vedelsõnniku kasutamiseks väetisena selle asemel, et seda käidelda reoveena.

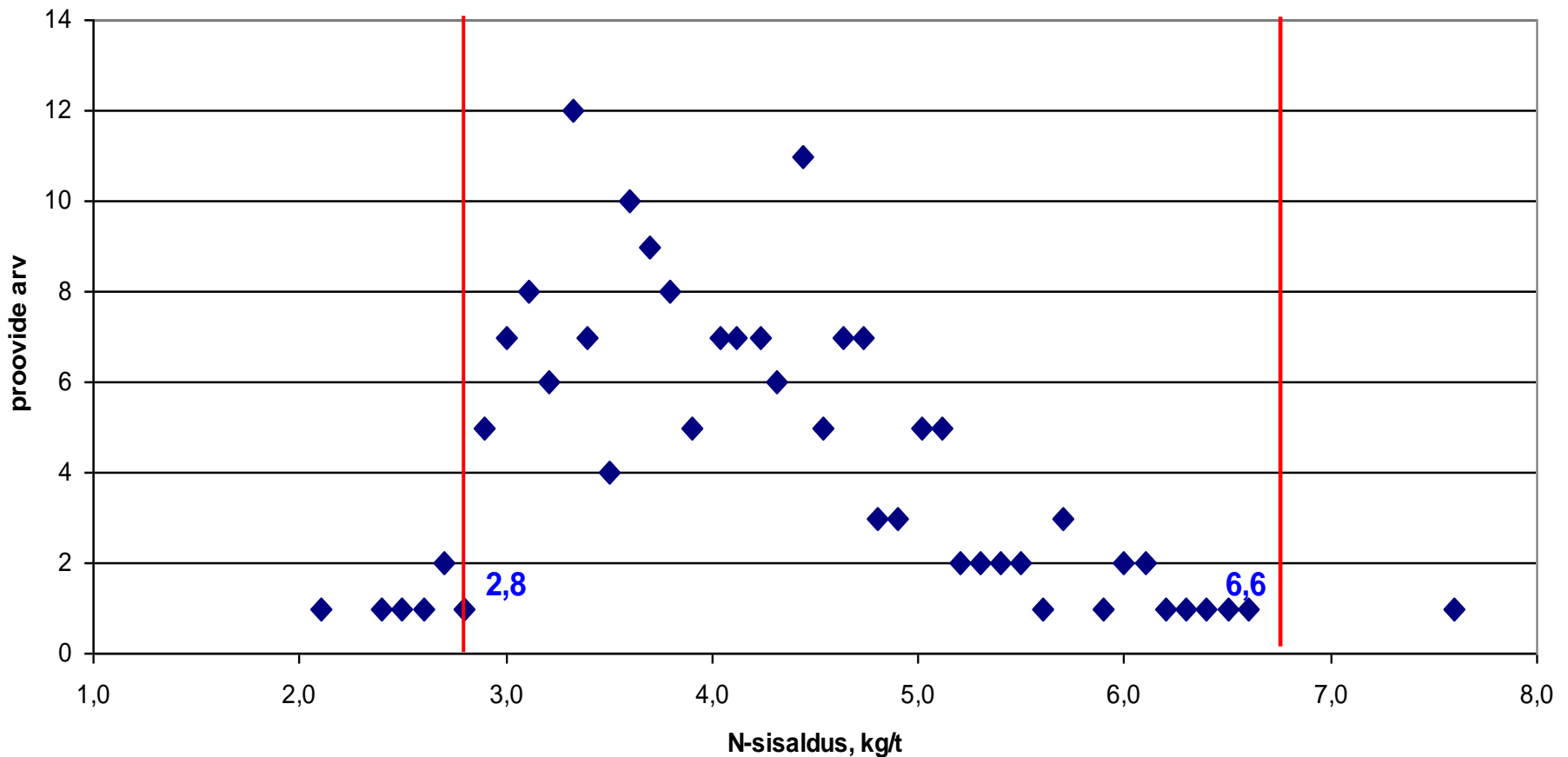
Sõnnikute minimaalne, maksimaalne ja keskmine toiteelementide sisaldus

Loomaliik	Sõnniku liik		Kogu N, kg/t	Kogu P, kg/t	Kuivaine, %
	vedelsõnnik 3-10,9%	Minimum	1,5	0,21	3,1
		Keskmine	2,6	0,46	6,7
		Maksimum	4,4	0,85	9,9
Lüpsilehm	poolvedel sõnnik ka 11-19,9%	Minimum	2,1	0,29	11,0
		Keskmine	4,1	0,94	16,5
		Maksimum	7,6	2,10	19,9
	vedelsõnnik 3-7,9%	Minimum	1,9	0,26	3,0
		Keskmine	4,1	0,93	5,0
		Maksimum	5,9	2,04	7,6
Siga	poolvedel sõnnik ka 8-19,9%	Minimum	3,6	0,66	8,0
		Keskmine	6,6	2,29	13,2
		Maksimum	11,0	5,90	19,9

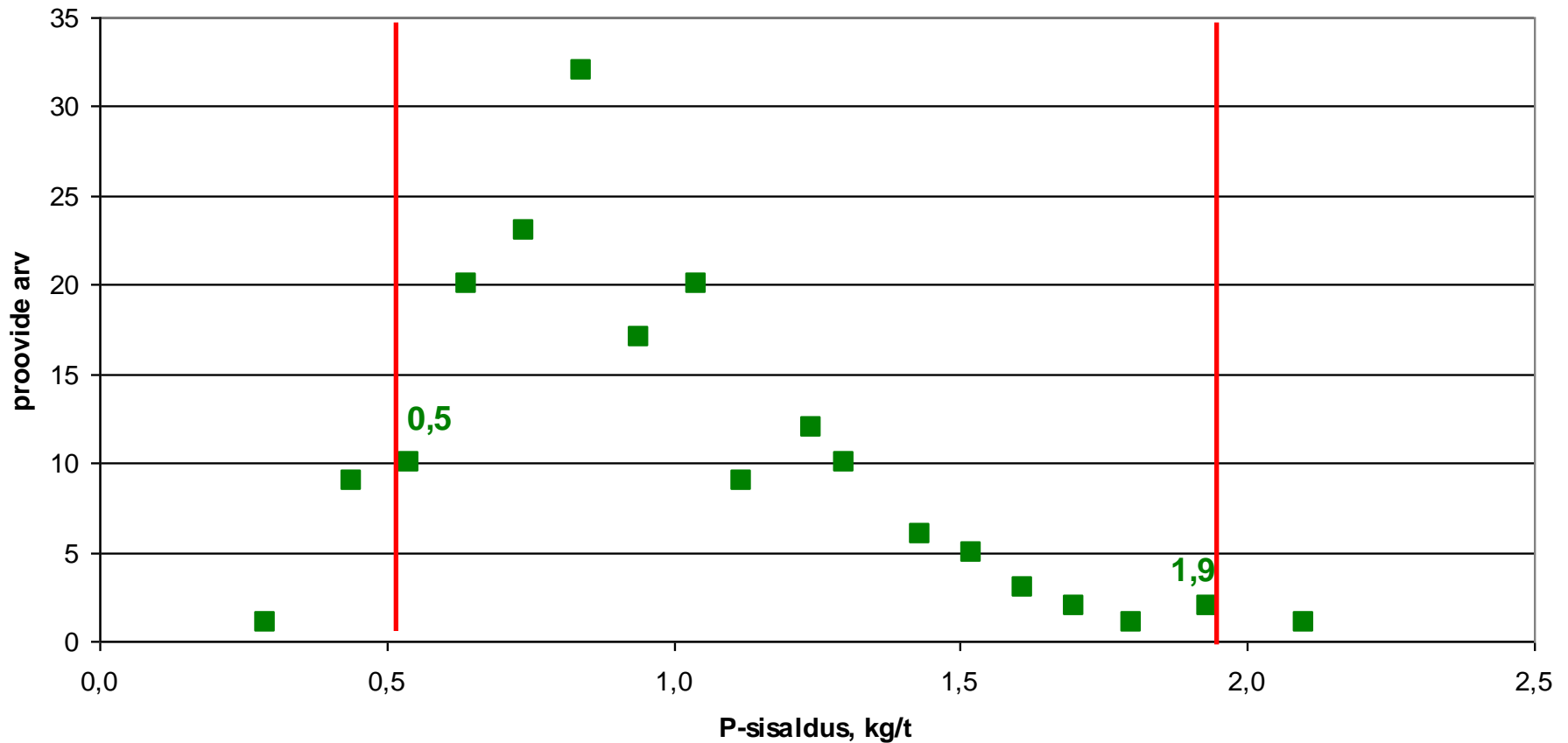
Lüpsilehmade sõnniku kogulämmastiku sisalduse seos kuivainesisaldusega

Lüpsilehmade poolvedela sõnniku proovide jaotus kogulämmastiku sisalduse järgi

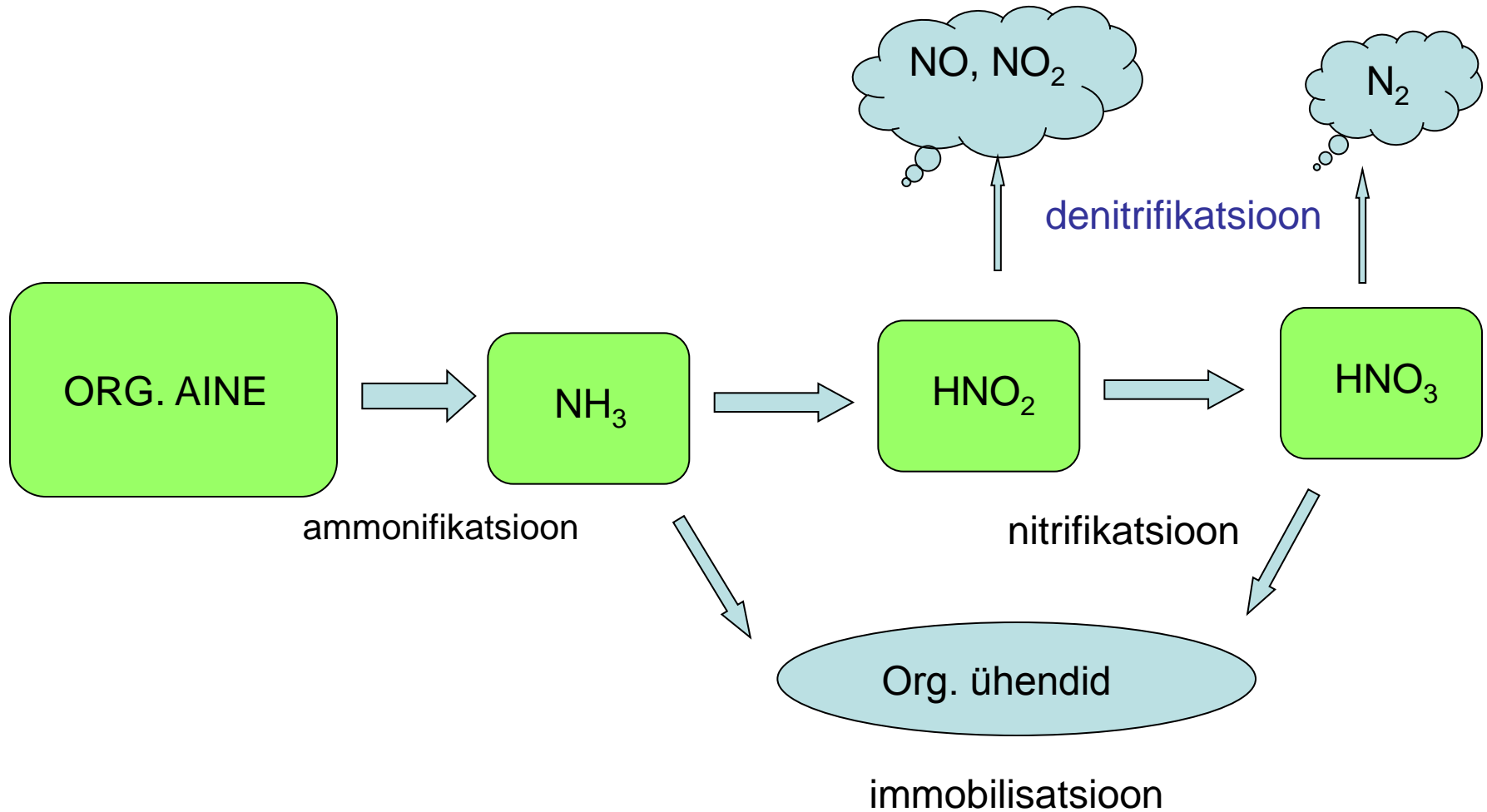
Lüpsilehmade poolvedela sõnniku proovide jaotus kogufosfori sisalduse järgi

Lubatud sõnnikuannus sõltuvalt toiteelementide sisaldusest

Loomaliik, sõnnikuliik	Toite- element	Lubatud sõnniku annus, t/ha		
		min	keskm	maks
Siga	N 170 kg/ha	89	41	29
V sõnnik	P 25 kg/ha	96	27	12
Lüpsilehm	N 170 kg/ha	61	41	26
PV sõnnik	P 25 kg/ha	50	27	13
Lüpsilehm	N 170 kg/ha	85	32	17
tahe sõnnik	P 25 kg/ha	83	21	6
Lüpsilehm	N 170 kg/ha	59	28	18
SA sõnnik	P 25 kg/ha	83	19	9

Lämmastik mullas

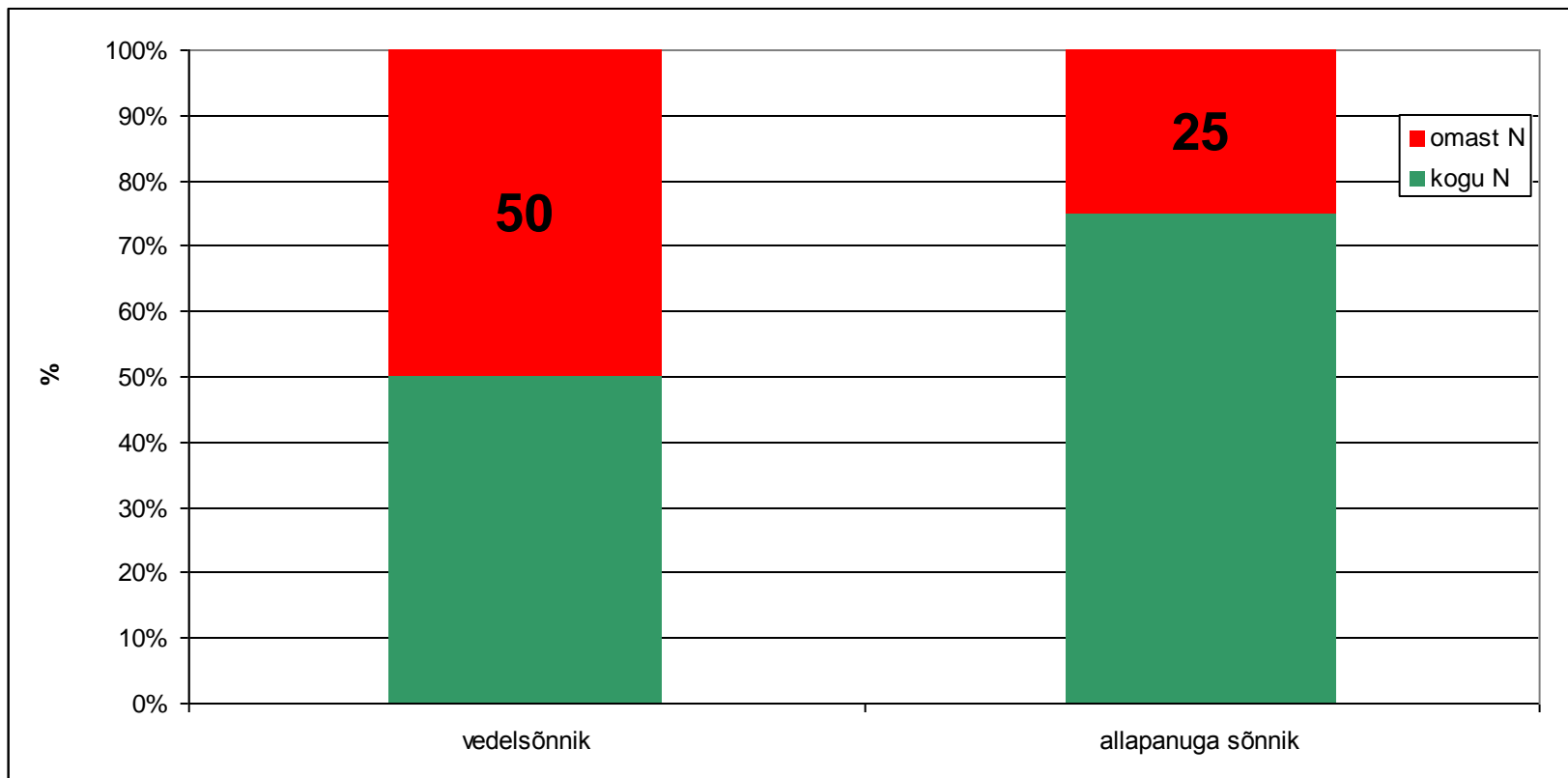

Ammooniumlämmastiku osakaal kogulämmastikust

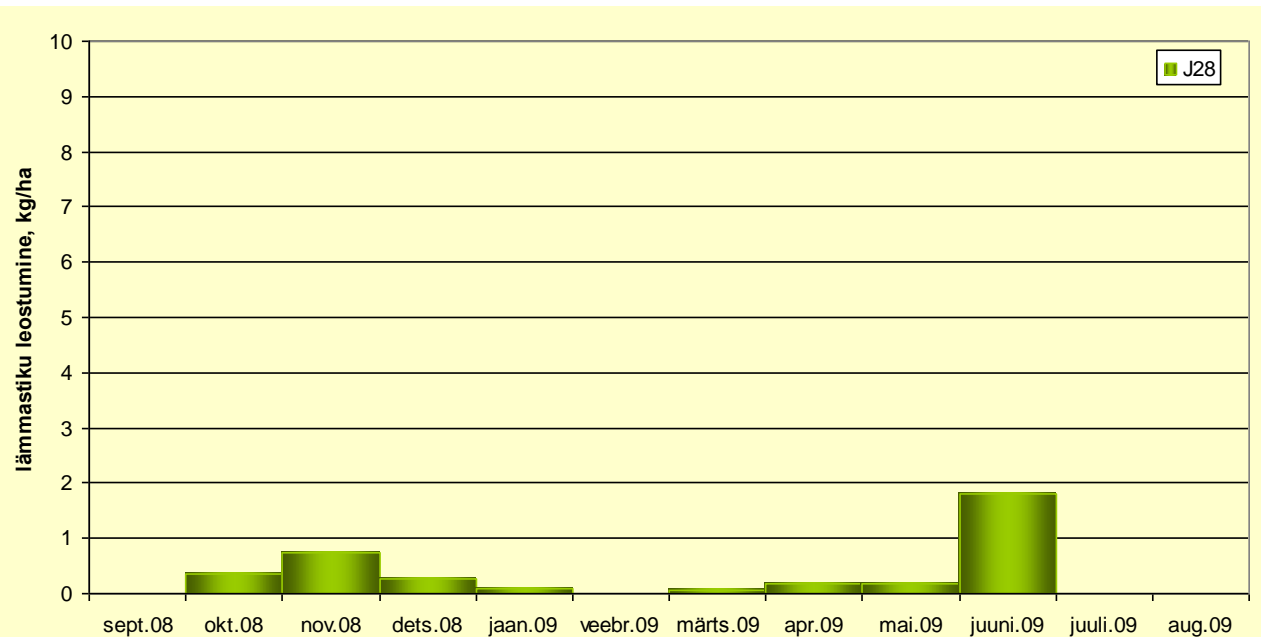
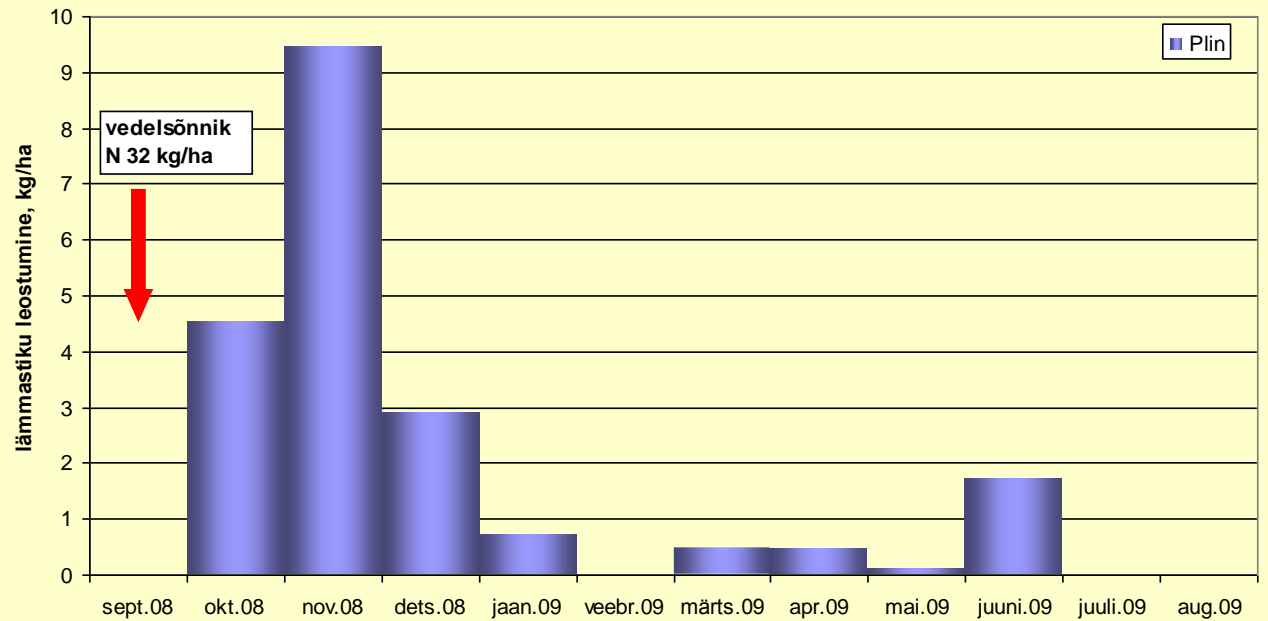
Sõnniku liik	Lüpsilehmad	Sead
Vedelsõnnik 3-10,9%	46-48	71,0
Poolvedel sõnnik ka 11-19,9%	13-17	47,0
Tahe sõnnik ka 20-24,9%	11-13	21,0

Taimedele omastatav lämmastik sõnnikus

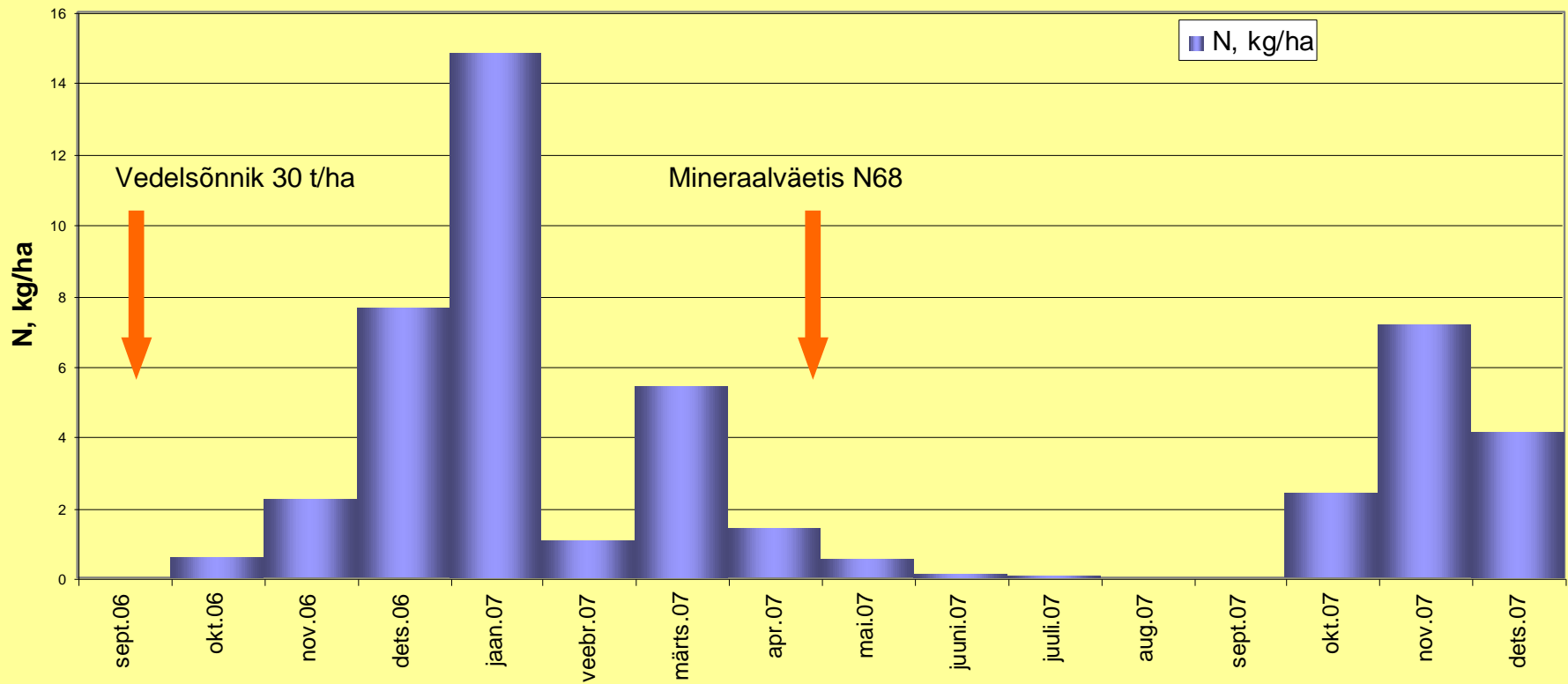
Toitainete leostumise vähendamise võimalusi

mitte kasutada vedelsõnnikut sügiskünni alla

Lämmastiku leostumine talivilja väetamisel vedelsõnnikuga

T1

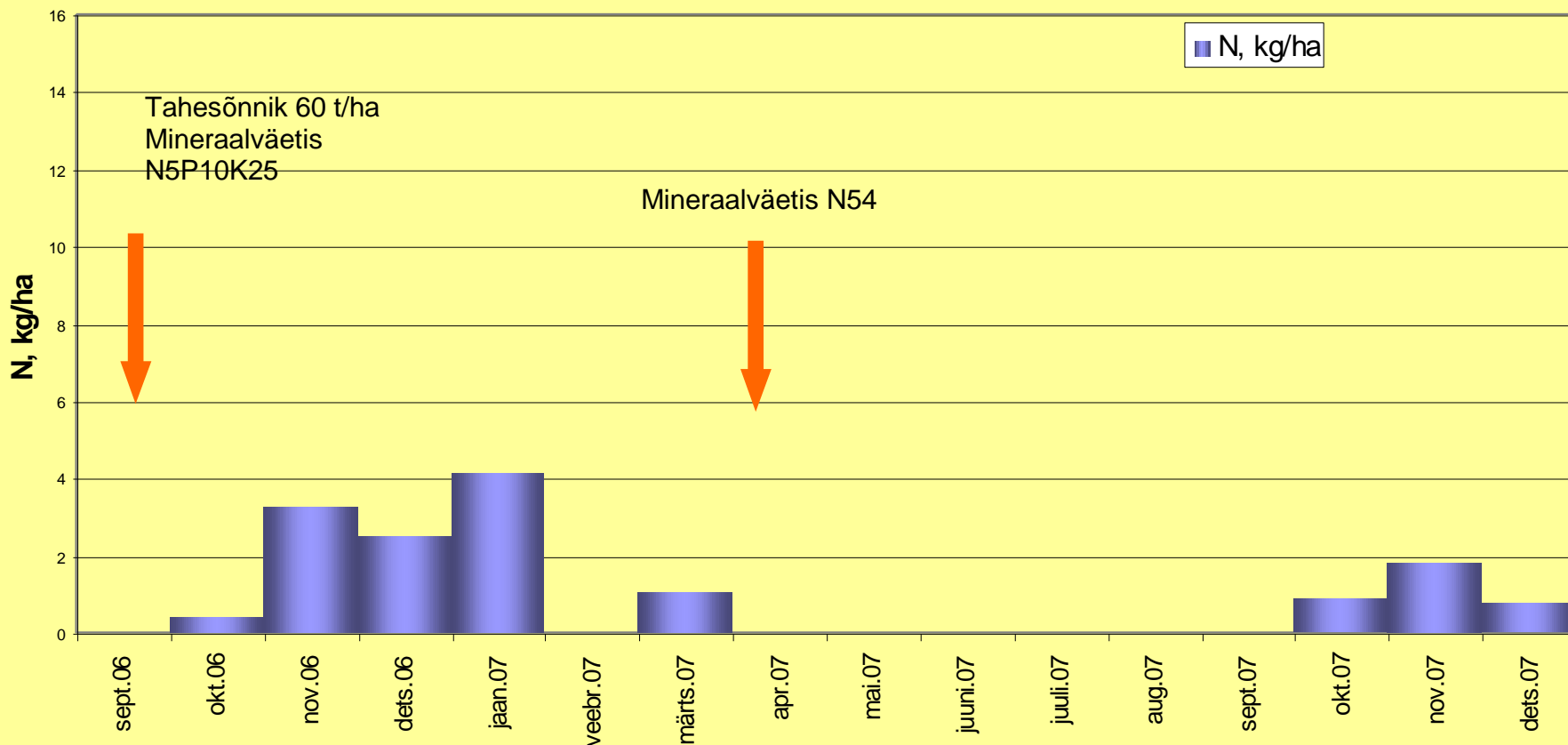

RUKIS

KÜNTUD

Lämmastiku leostumine talivilja väetamise tahesõnnikuga

T2

Milleks vaja?

- täpsem väetamine
- mineraalväetiste kokkühoid
- keskkonna säästmine